

Skolegang i Gudbjerg Sogn

Indledning: Skolevæsenets udvikling i Danmark (i kort snor)

Den første impuls til et ordnet skolevæsen i vores fædreland udgik fra København den 12. juni 1716. Men i årene før var der flere eksempler på undervisning rundt om i landet, således fandtes der allerede i slutningen af 1500-tallet en del degneskoler i landdistrikterne, mens latinskoler eksisterede i så godt som alle købstæder.

Oftest fandt undervisningen sted i kirker søndag morgen inden gudstjenesten eller i våbenhuset mens præsten prædikede. Lærdommen, der blev udført af såkaldte løbedegne, bestod hovedsageligt i oplæsning af "den lille katekismus", fadervor og salmer.

I starten af 1700-tallet opførtes såkaldte rytterskoler på de kongelige godser - med faste lærere til en bestemt årlig løn. Et første forsøg på at give landets børn en nogenlunde planmæssig undervisning. Alternativt trådte mange herskaber på godser og herregårde i karakter med tilsvarende initiativer.

Som eksempel herpå bør nævnes Brahetrolleborg i Korinth, hvor Johan Ludvig Reventlow i 1784 - med projektet "de reventlowske skoler" - indførte en epokegørende skolereform ved godsets bønderkoler, der var 30 år forud for sin tid. Først i 1814 underskrev Frederik d. 6. den danske skolelov. En lov som påbød tvungen skolegang i alle landets sogne fra børnenes 6. år og en undervisning omfattende fagene: læsning, skrivning, regning, religion og gymnastik.

Den onde cirkel med trældom, stavnsbinding (1788) og analfabetisme igennem århundreder var endelig brudt. Vejen var banet (om end det gik langsomt !) for frihed, udvikling og demokrati.

Gudbjerg Skole

Gudbjergs første skolebygning i renoveret udgave (foto ca. 1950)

Gudbjerg hovedskole anno ca. 1900. Nu Bjarnes autoværksted.

Mullerup gods stod fadder til Gudbjerg sogns første skole tilbage i året 1718 - bekendtgjort ved følgende skrivelse:

"Jeg underskrevne Sofie Amalie Vind, Enke efter Kaptajn Anders Scheel til Mullerup, kendes og hermed vitterliggør, at jeg af kristen kærlighed, Guds Nåde til Ære og Ungdommen i Gudbjerg Sogn til Undervisning i deres Kristendom, haver ladet opbygge vesten for Gudbjerg Kirke et Hus på 8 Fag, som med dertil lagt og indgjerdet Hauge og Gårdsrum skal være til evig Tid uforandret til Skolehus, hvori nu bor Mads

Hansen, Bolbro, som sin Livstid skal være forpligtet til at undervise Gudbjerg Sogns Ungdom" NB: (i dag Byvej nr.45)

Denne første skolebygning i "bindingsværk" blev udvidet flere gange pga. stigende elevtal, inden undervisningen omkring 1886 blev forlagt til en nyopført bygning på modsatte side af vejen. NB: (i dag Gudbjerg Autoværksted). I 1926 blev der bygget en forskole ved siden af hovedskolen, da elevtallet nærmede sig 100.

Ellerup Skole.

Ellerup skole omkring 1920.

I haven sidder lærerparret Damkiær – Nielsen, med sønnerne Holger og Poul.

Í lighed med oprettelse af skolen i Gudbjerg 1718 - involverede familien Scheel, Mullerup sig endnu en gang i det lokale samfunds ve & vel. Denne gang med etablering af skolen i Ellerup 1764

Forud havde beboerne i Ellerup og Brænderup beklaget sig over den lange skolevej - især om vinteren, og de havde i fællesskab antaget en skoleleder, som de selv aflønnede, men måtte samtidig ifølge reglementet også betale til Gudbjerg Skole. Nu blev der i forbindelse med den nye skole i Ellerup oprettet et legat til skoleholderen. Ved den store ildebrand i 1808 nedbrændte skolen sammen med kroen, 9 gårde og 9 huse, (den halve landsby), men blev opført igen på samme sted tæt ved gadekæret, hvor den fungerede frem til 1923. NB: Den gamle skole kunne ses i gadebilledet helt frem til 2005- 06, hvor den blev revet ned stump for stump.

I 1923 opførtes en ny skole udenfor byen i retning Mullerup (nu hjemsted for Johans Landkøkken, Elleruphus). En fornuftig disposition dengang, da en forholdsvis stor andel af de skolesøgende børn kom fra Sejet og Mullerup-området.

OBS: Min egen skolegang fra 1950- 57 fandt kun sted hver anden dag, og værd at bemærke: i "høstens tid" fik de ældre klasser altid fri sidst på formiddagen, når duggen var væk !

- ja, det var tider.....

Lakkendrup Skole

Skolen ligger på Sortemosevej midt imellem Ørbækvej og Lakkendrup. Blev opført i 1912 pga. et stigende børnetal, og for at nedbringe afstanden fra hjem til skole i det store distrikt. Skolegangen begyndte den 4. september med 31 indskrevne elever fordelt på to klasser.

NB: Provst Bruun, Hesselager visiterede Lakkendrup Skole den 16. nov. 1934 med følgende bemærkninger (kort uddrag).

"Skolen ligger i en ret afsides del af sognets søndre side med forholdsvis tynd befolkning - mest landbrugere. I 2. klasse, som var i skole den dag, var 2 drenge og 2 piger meget tunge, resten var jævnt godt begavede. Inventaret var velholdt, kun var det meget uheldigt, at Europakortet var fra før Verdenskrigen, og for at spare kommunen for udgifter havde læreren tegnet de nye grænser op med farvekridt ? PS: Sognerådet har lovet i nær fremtid at skaffe et nyt kort."

Fra den 1. april 1946 indførtes på lige fod med kommunens øvrige 3 skoler forsøgsvis "hverdagsundervisning". Da prøvetiden var forbi, besluttede skolen at fortsætte med ordningen.

Det samme var tilfældet i Gudbjerg, mens både Ellerup og Brændeskov valgte den gamle ordning. (3 dage a 6 timer / uge). I 1960, hvor skolen lukker, er der kun 17 elever.

Brændeskov Skole

Foto anno 1900.

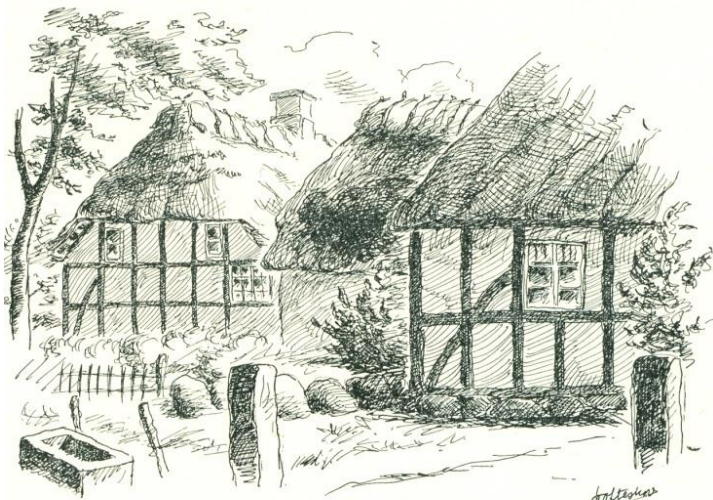
Skolen er ikke af gammel dato, og ifølge tidlige beretninger var der undervisning i forskellige hjem, der indskrænkede sig til de tider, hvor man kunne fremskaffe en lærer.

Ifølge embedsbogen er skolen opført i 1830, og det vides med sikkerhed, at i årene 1848-1853 var der ca. 62 elever, og i øvrigt lå elevtallet højt helt frem til 1930 (fra 60-85).

Ved skolens lukning i 1960 var elevtallet faldet til 37.

Brændeskov Forskole: I 1921 var børnetallet blevet så stort, at man oprettede en forskole med lærerindeembede. Den sidste lærerinde i embedet var Kirsten Bloch, som efterfølgende fulgte med til Gudbjerg Centralskole i 1960. Begge skoler, Brændeskovvej 126 og Brændeskov Møllevej 2, er senere solgt til privat beboelse.

Ellerup Friskole

Gaarden Lykkebjerg.
I Bygningen tilhøjre havde Friskolen til Huse i de første Aar.

Skolen blev grundlagt i gården "Lykkebjerg", beliggende på Ultoftevej ca. 1 km. nordøst for Ellerup, som en af de første friskoler på Fyn.

Gårdejer Rasmus Kristensen, født 1810, var i mange sammenhæng en foregangsmand på egnen. Han var den første til at dræne sine marker og blev allerede i en ung alder kraftigt inspireret af pastor Birkedal, Ryslinge Valgmenighed, hvor han forblev medlem til sin død. Bemærkelsesværdigt var det også, at han - trods barnløshed - så oprigtigt ønskede at tilbyde undervisning til andre folks børn.

Den 24. maj 1866 begyndte skolegangen med ganske få børn i den dertil indrettede skolestue, der så dagens lys efter en udvidelse af gårdens vestlige længe med et par fag.

Allerede 6 år senere blev pladsen for trang til et stigende antal elever, og den lille skolekreds opførte en ny skole mere centralt beliggende ved Ørbækvej (nuværende adresse Galdbjergvej 32). Elevtallet har igennem årene vekslet fra ca. 20- 70.

NB: I 1988 flyttede friskolen - med baggrund i faldende elevtal og ønsket om en mere central placering - til Poppelvej 6 i Gudme. Levetiden her blev imidlertid af kort varighed, idet Ellerup Friskole, der havde bibeholdt sit oprindelige navn, lukkede endeligt i 1990.

Gudbjerg Centralskole

Foto fra 1980. Fhv. Gudbjerg Andelsmejeri i baggrunden.

I 1960 stod den nyopførte centralskole ved Byvej i Gudbjerg klar til brug, selv om den officielle indvielse først fandt sted året efter den 12. august. Dette medførte nedlæggelse af alle 7 eksisterende småskoler, men hvor der samtidig - med baggrund i de store afstande - indførtes en skolebusordning. Det betød transport fra yderdistrikterne for de yngste klasser året rundt, mens det kun gjaldt for de ældste klasser i vinterhalvåret.

Skolen, der ved opstarten havde 210 elever, blev i "folkemunde" med en vis stolthed kaldt for "Sydfyns smukkeste Centralskole".

I dag fremstår den, efter flere renoveringer, stadigvæk som en særdeles velholdt og godt fungerende folkeskole med 6 klasser og et elevtal på ca. 120. NB: I 1969 indførtes "børnehaveklasse" som det første sted blandt de omkringliggende kommuner.

Det nye navn STOKKEBÆKSKOLEN skal vi ikke være så kede af, Stokkebæk åen, der løber midt igennem vores sogn fra vest mod øst, har på sin rute mod havet fundet vej gennem moser, marker og enge i århundreder! så, lad det klingende navn Stokkebæk være en slags "fællesnævner" for vores projekt/ vores vej i et fremtidigt samarbejde for at bevare skole, børnehave Dagli` Brugs m.m.

Med venlig hilsen
Skakbonden